



ชื่อหนังสือพิมพ์ ไทยนิวส์	วันที่ - 6 ก.ค. 2558	ปีที่ 45	ฉบับที่ 16347	หน้า 5
-------------------------------------	--------------------------------	--------------------	-------------------------	------------------



มรดกอีสาน

กบกินเดือน กบกินดาววัน (1)

หัวข้อเรื่อง “กบกินเดือน กบกินดาววัน” เป็นคำเฉพาะที่ใช้สำหรับปรากฏการณ์จันทรคราสและสุริยุคราส หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าจันทรุปราคาและสุริยุปราคา

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติดังกล่าว ในทัศนคติของคนเผ่าไท ต่างมีเรื่องราวเชิงนิทานรองรับ เพื่ออธิบายสิ่งที่พบเห็น เป็นไปตามปัจจัยทางความคิด ซึ่งอาจอิงความเชื่อดั้งเดิมและเสริมตามลัทธิที่ได้รับเข้าผนวกด้วย

เรื่องราวเชิงนิทาน ส่วนใหญ่จะเล่าขานถึง “กบกินเดือน” เป็นหลัก ซึ่งหากจะกล่าวตามภาษาแล้ว ชาวไทยบางกลุ่มอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น ชาวไทขาวว่า “กบกินเมิน” ไทดำว่า “กบกินเบลิอน” คนไทยในแคว้นอัสสัมประเทศอินเดียว่า “โกบลิ้นเนิน” และไทอาหมเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “กูปลิ้นเนิน” เป็นต้น คำว่า “โกบ” หรือ “กูป” หมายถึง กบ คำว่า “ลิ้น” หมายถึง “กลืน” ส่วนคำว่า “เมิน” “เบลิอน” หรือ “เนิน” หมายถึง เดือน นั่นเอง

นิทานพื้นบ้านที่เล่ากันมาแต่เดิมเป็นเรื่องสั้น ๆ เช่น ชาวล้านนา เล่าว่า หญิงสาวสองคนพี่น้องช่วยกันทำอาหาร คนหนึ่งถือจิ้งจก อีกคนถือไม้ตีพริก เมื่อทำอาหารเสร็จ ต่างกันต่างพอใจในรสชาติที่แตกต่างกัน จึงเกิดการทะเลาะวิวาททุบตีกันจนตาย วิญญาณของพี่สาวไปเกิดเป็นเดือน วิญญาณของน้องสาวเกิดเป็นกบความอาฆาตพยาบาทของน้องสาวยังคงติดตัวไป พบกันเมื่อไร กบก็อ้าปากคาบ



กินเดือน ชาวไทเขินเล่าคล้ายกันว่า พี่กับน้องทำอาหารด้วยกัน คนที่เป็นน้องร้องรบเร้าขอข้าวกินด้วยความหิว คนที่เป็นพี่บอกว่าข้าวยังไม่สุก แต่คนน้องก็ยังร้องโยเยจนคนพี่บันดาลโทสะใช้จิ้งจกตีจนน้องตาย ก่อนตายคนน้องได้อธิษฐานว่า ขอตามไปราวีผู้เป็นพี่ตลอดทุกชาติ เมื่อพี่ตายไปเกิดเป็นเดือน น้องก็ไปเกิดเป็นกบตัวใหญ่ พบกันที่ไร กบก็ปรีเข้าไปคาบเดือนไว้ ส่วน



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	- 6 ก.ค. 2558	45	16347	5

นิทานของชาวไทลื้อเล่าว่า มีสองคนพี่น้องคนพี่เป็นหญิงคนน้องเป็นชาย พี่สาวกับน้องชาย ไม่พอใจคนใช้ที่ทำงานล่าช้า ทั้งสองคนใช้จิ้งจอกทูตศิระคนใช้ ทำให้คนใช้เจ็บปวดอาฆาต แค้น เมื่อตายไป พี่สาวเกิดเป็นเดือน น้องชายไปเกิดเป็นพระอาทิตย์ และคนใช้เกิดเป็น กบใหญ่ เมื่อสบโอกาสกบจะขมำคาบทั้งเดือนและพระอาทิตย์

กาลต่อมา เมื่อรับเอาพระพุทธศาสนาเข้าเป็นสรณะจึงมีเรื่องของคติพุทธแฝงเข้าไปด้วย อย่างเช่น นิทานของชาวล้านนา กล่าวว่า เศรษฐีคนหนึ่งมีลูกสามคน พี่ทั้งสอง เป็นหญิงคนสุดท้ายเป็นชาย เมื่อเศรษฐีตายไปก็ทิ้งสมบัติไว้ให้มากมาย ครั้งหนึ่ง ทั้งสาม คนพี่น้องตั้งใจจะไปทำบุญที่วัด โดยพี่สาวมอบหมายให้น้องชายเป็นผู้จัดเตรียมอาหาร เมื่อไปถึงวัดปรากฏว่าน้องชายลืมนำ พี่สาวทั้งสองโกรธน้องชายมากจึงใช้จิ้งจอกทูตศิระน้อง ชายพร้อมด่าว่าต่อหน้าฝูงชนที่ไปทำบุญ น้องชายรู้สึกเคียดแค้นใจ จึงอธิษฐานจิตขอติดตาม ไปแก้แค้นพี่สาวทุกภพทุกชาติ เมื่อตายไปพี่สาวทั้งสองไปเกิดเป็นพระอาทิตย์และพระจันทร์ น้องชายเกิดเป็นราหู เมื่อสบโอกาส ราหูจึงออกมาคาบให้พระอาทิตย์และพระจันทร์อับแสง เป็นที่อับอายแก่ชาวโลก เหมือนในอดีตชาติที่น้องชายได้รับความอับอายชาวบ้าน ต่อมาพระ อาทิตย์และพระจันทร์ได้ไปขอคาถาป้องกันตัวจากพระพุทธเจ้า ทำให้ราหูไม่สามารถคาบ ได้ จึงได้แต่ใช้หัวแม่มือบังไว้.

(อ่านต่อวันจันทร์หน้า)

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่